

TASHKILOTDA RESURSLARNI TEJASH STRATEGIYASI

Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universtiteti,

“Innovatsion menejment” kafedrası PhD dotsenti

Ibragimov G’anijon G’ayratovich,

“Menejment” fakulteti, 3-kurs talabasi

Jo’rayev Samandar Sharifjonovich

Email: jorayevsamandar642@gmail.com

Annotatsiya: *Ushbu maqolada tashkilotlarda resurslarni tejash strategiyalarini ishlab chiqish va amalga oshirishning asosiy jihatlari muhokama qilinadi. Maqolada resurslardan oqilona foydalanish, xarajatlarni optimallashtirish, innovatsion texnologiyalardan foydalanish va ekologik mas’uliyatni oshirish bo’yicha tavsiyalar berilgan. Har bir bosqichda qo’llaniladigan usullar va ular yordamida erishilgan natijalar haqida batafsil ma’lumot beriladi. Maqolada bugungi iqtisodiy va ekologik ehtiyojlarni hal qiluvchi tashkilotlar uchun foydali ko’rsatmalar berilgan.*

Kalit so'zlar: *resurslarni tejash, samaradorlik, atrof-muhit, energiya samaradorligi, innovatsion texnologiyalar, barqaror rivojlanish, ekologik javobgarlik, iqtisodiy optimallashtirish.*

Abstract: *This article examines the main aspects of developing and implementing a resource-saving strategy in organizations. The article contains recommendations on the rational use of resources, cost optimization, the use of innovative technologies, and increasing environmental responsibility. At each stage, detailed information is provided on the methods used and the results achieved with their help. The article serves as a useful guide for organizations taking into account modern economic and environmental needs.*

Keywords: *resource conservation, efficiency, environment, energy efficiency, innovative technologies, sustainable development, environmental responsibility, economic optimization.*

Аннотация: *В данной статье рассмотрены основные аспекты разработки и реализации стратегии ресурсосбережения в организациях. Статья содержит рекомендации по рациональному использованию ресурсов, оптимизации затрат, использованию инновационных технологий, повышению экологической ответственности. На каждом этапе представлена подробная информация об используемых методах и достигнутых с их помощью результатах. Статья служит полезным руководством для организаций, учитывающих современные экономические и экологические потребности.*

Ключевые слова: *ресурсосбережение, эффективность, окружающая среда, энергоэффективность, инновационные технологии, устойчивое развитие, экологическая ответственность, экономическая оптимизация.*

Kirish. Resurslarni tejash har qanday tashkilotning asosiy strategik maqsadlaridan biridir. Cheklangan moliyaviy, insoniy va tabiiy resurslarni oqilona boshqarish samaradorlikni oshirishi, xarajatlarni kamaytirishi va atrof-muhitga ta'sirini kamaytirishi mumkin. Zamonaviy korxonalar ushbu maqsadlarga erishish uchun innovatsion yondashuvlar va texnologiyalardan foydalanadilar. Resurslarni tejash barqaror rivojlanish tamoyillariga ham mos keladi va ekologik mas'uliyatni oshirishda muhim rol o'ynaydi.

Resurslarni tejashning asosiy yo'nalishlari

1. Energiyani tejash Korxonalar energiya sarfini kamaytirish orqali xarajatlarni sezilarli darajada kamaytirishi mumkin: Energiya tejamkor

texnologiyalarni joriy etish.¹ Masalan, LED yoritish tizimlari va yuqori samarali uskunalardan foydalanish.

Ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish.² Ishlab chiqarish zanjirlarida keraksiz jarayonlarni qisqartirish va texnik xizmat ko'rsatish tizimini mustahkamlash.

Qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish.³ Quyosh va shamol energiyasi manbalariga o'tish orqali uzoq muddatli tejashga erishish mumkin.

Materiallarni samarali boshqarish. Xom ashyolardan oqilona foydalanish chiqindilarni kamaytiradi va ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi:

Xom ashyo yetkazib berish zanjirini optimallashtirish.⁴ Yetkazib beruvchilar bilan yaqin hamkorlikni yo'lga qo'yish va logistika xarajatlarini kamaytirish.

Qayta ishlash texnologiyalarini joriy etish.⁵ Ishlab chiqarish chiqindilarini qayta ishlash orqali yangi mahsulotlarni yaratish va atrof-muhitga ta'sirini kamaytirish.

2. Vaqt resurslarini tejash Tashkilotlarda vaqtni samarali boshqarish ishchi kuchi samaradorligini oshiradi:

Jarayonlarni avtomatlashtirish.⁶ Masalan, sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalangan holda mijozlarga xizmat ko'rsatish jarayonlarini tezlashtirish.

¹ Drucker, P. F. (1993). *Post-Capitalist Society*. HarperBusiness.

² Porter, M. E. (1985). *Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance*. Free Press.

³ Lovins, A. B. (1999). "Natural Capitalism: Creating the Next Industrial Revolution." Earthscan.

⁴ Robbins, S. P. (2009). *Organizational Behavior*. Pearson Education.

⁵ Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (1996). *The Balanced Scorecard*. Harvard Business Review Press.

⁶ Goldratt, E. M. (1990). *The Goal: A Process of Ongoing Improvement*. North River Press.

Oqim sxemalari yordamida jarayonlarni soddalashtirish.⁷ Bu jarayonlarni vizual nazorat qilish va tahlil qilish orqali samaradorlikni oshirish imkonini beradi.

3. Inson resurslarini boshqarish Inson resurslarini tejash nafaqat xarajatlarni kamaytiradi, balki inson resurslaridan maksimal darajada foydalanish imkonini beradi:

Moslashuvchan ish rejimlarini joriy etish.⁸ Masofadan ishlash va ish vaqtini qisqartirish orqali xodimlarning motivatsiyasini oshirish.

Xodimlarni uzluksiz kasbiy rivojlanishga yo'naltirish.⁹ Xodimlarning malakasini zamonaviy o'qitish va kurslar tashkil etish orqali oshirish.

Resurslarni tejash strategiyasini amalga oshirish bosqichlari

1. Tahlil va rejalashtirish

Biznesdagi mavjud resurslarni tahlil qilish.¹⁰ Mavjud resurslardan qanday foydalanilayotganini va qayerda tejash mumkinligini aniqlang.

Tejamkorlik imkoniyatlarini aniqlash va maqsadlarni belgilash.¹¹ Strategik rejalashtirish jarayonida aniq maqsadlar va o'lchovlarni belgilash muhimdir.

2. Texnologik yechimlarni amalga oshirish

⁷ Hammer, M., & Champy, J. (1993). *Reengineering the Corporation: A Manifesto for Business Revolution*. Harper Business.

⁸ Pink, D. H. (2009). *Drive: The Surprising Truth About What Motivates Us*. Riverhead Books

⁹ Kotler, P., & Keller, K. L. (2012). *Marketing Management*. Pearson Education

¹⁰ McKinsey & Company. (2020). *Sustainability in Manufacturing*. Available at www.mckinsey.com

¹¹ Barney, J. B. (1991). "Firm Resources and Sustained Competitive Advantage." *Journal of Management*, 17(1), 99-120

Innovatsion texnologiyalarni qo'llash orqali ishlab chiqarish samaradorligini oshirish.¹² Robot va avtomatlashtirilgan tizimlardan foydalanish xarajatlarni sezilarli darajada kamaytiradi.

Yashil texnologiyalarni joriy etish.¹³ Suvni tozalash tizimlari va ekologik toza materiallardan foydalanish orqali barqarorlikni ta'minlash.

3. Monitoring va nazorat

Saqlangan resurslarni baholash.¹⁴ Har oy yoki chorakda jamg'arma strategiyangiz natijalarini ko'rib chiqing.

Natijalarni muntazam ravishda kuzatib boring va hisobotlar tayyorlang.¹⁵ Hisobotlardan foydalangan holda boshqaruv jarayonlarini yanada samarali boshqarish mumkin.

4. Xodimlarning sadoqati va motivatsiyasi

Xodimlarni jamg'arish strategiyasiga jalb qilish uchun treninglar o'tkazish.¹⁶ Xodimlarni yangi strategiyalarga jalb qilish ularning egalik hissini oshiradi.

Rag'batlantirish dasturlarini ishlab chiqish.¹⁷ Xodimlarni mukofotlash tizimini joriy etish ularning qiziqishini oshiradi.

¹² Christensen, C. M. (1997). *The Innovator's Dilemma: When New Technologies Cause Great Firms to Fail*. Harvard Business Review Press

¹³ Christensen, C. M. (1997). *The Innovator's Dilemma: When New Technologies Cause Great Firms to Fail*. Harvard Business Review Press

¹⁴ Grant, R. M. (2016). *Contemporary Strategy Analysis*. Wiley.

¹⁵ Prahalad, C. K., & Hamel, G. (1990). "The Core Competence of the Corporation." *Harvard Business Review*, 68(3), 79-91.

¹⁶ Senge, P. M. (1990). *The Fifth Discipline: The Art and Practice of the Learning Organization*. Doubleday.

¹⁷ Goleman, D. (1995). *Emotional Intelligence*. Bantam Books.

Amaliy natijalar Resurslarni tejash strategiyasini muvaffaqiyatli amalga oshiruvchi tashkilotlar quyidagi natijalarga erishadilar:

Operatsion xarajatlarni sezilarli darajada kamaytirish. Masalan, energiya sarfini kamaytirish orqali yiliga minglab dollarni tejash.

Ishlab chiqarish samaradorligini oshirish. Innovatsion texnologiyalardan foydalanish mahsulot sifatini oshiradi.

Atrof-muhitga salbiy ta'sirni kamaytirish. Chiqindilarni va qayta ishlashni ko'paytirish orqali atrof-muhitga chiqariladigan chiqindini kamaytiring.

Tashkilotning barqaror rivojlanishini ta'minlash. Barqarorlikka erishish tashkilotning uzoq muddatli raqobatbardoshligini oshiradi.

Xulosa. Resurslarni korxonaga yoki tashkilot doirasida samarali taqsimlash va ulardan oqilona foydalanib tejab qolish faqatgina korxonaga uchun emas balki, mamlakatning tiklanadigan va tiklanmaydigan resurslarini isrof bo'lishini oldini oladi. Buning uchun korxonaga moliyaviy barqarorligini hisobga olgan holda doimiy innovatsiyalar kiritishi lozim, bu esa xom ashyo yoki resurslardan maksimal foydalanish imkoniyatini yaratadi. Foydalanilayotgan materiallardan maksimal foydalanish esa o'z navbatida atrof muhitga chiqayotgan chiqindilarni kamayishiga olib keladi. Tejamkorlik korxonaning iqtisodiy barqarorligini ortishiga va ekologiyaning tozaligiga o'z hissasini qo'shmay qolmaydi. Men har bir tashkilot tejamkor strategiyadan foydalanishini tavsiya qilaman.

ADABIYOTLAR

1. Drucker, P. F. (1993). *Post-Capitalist Society*. HarperBusiness.
2. Porter, M. E. (1985). *Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance*. Free Press.
3. Lovins, A. B. (1999). "Natural Capitalism: Creating the Next Industrial Revolution." Earthscan.
4. Robbins, S. P. (2009). *Organizational Behavior*. Pearson Education.
5. Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (1996). *The Balanced Scorecard*. Harvard Business Review Press.

6. Goldratt, E. M. (1990). *The Goal: A Process of Ongoing Improvement*. North River Press.
7. Hammer, M., & Champy, J. (1993). *Reengineering the Corporation: A Manifesto for Business Revolution*. Harper Business.
8. Pink, D. H. (2009). *Drive: The Surprising Truth About What Motivates Us*. Riverhead Books.
9. Kotler, P., & Keller, K. L. (2012). *Marketing Management*. Pearson Education.
10. McKinsey & Company. (2020). *Sustainability in Manufacturing*. Available at www.mckinsey.com.
11. Barney, J. B. (1991). "Firm Resources and Sustained Competitive Advantage." *Journal of Management*, 17(1), 99-120.
12. Christensen, C. M. (1997). *The Innovator's Dilemma: When New Technologies Cause Great Firms to Fail*. Harvard Business Review Press.
13. Elkington, J. (1997). *Cannibals with Forks: The Triple Bottom Line of 21st Century Business*. Capstone Publishing.
14. Grant, R. M. (2016). *Contemporary Strategy Analysis*. Wiley.
15. Prahalad, C. K., & Hamel, G. (1990). "The Core Competence of the Corporation." *Harvard Business Review*, 68(3), 79-91.
16. Senge, P. M. (1990). *The Fifth Discipline: The Art and Practice of the Learning Organization*. Doubleday.
17. Goleman, D. (1995). *Emotional Intelligence*. Bantam Books.